

Veronika Salášková: Kožešina a hůl (ukázka)

„Velká Matko, ty, která oživuješ zemi, rodiš ze sebe vše živé a dáváš růst rostlinám, vyslyš, prosím, prosby nás, svých dětí, které se tu před tebou sklánějí. Vyslyš naše modlitby, ó Velká,“ slova plynou ze rtů staré ženy.

Tvář pomalovanou popelem a červenou hlinkou má obrácenou k nebi. Na dlouhých, šedobílých vlasech jí sedí hlava lišky, kožešina pak splývá z ramen přes hrubě tkanou halenu. Na krku se jí pohupuje několik amuletů na šňůrkách. Ze dřeva vyřezaná figurka ženy, kulatý přívěsek pomalovaný červenými vlnovkami a čárkami, zuby dravce navlečené na zaplétané šňůrce spolu s hliněnými korálky.

Stařena stojí před skaliskem tyčícím se na mýtině nedaleko lesa a jeho oblé tvary připomínají lidskou postavu. Přímo u paty šedé skály vyrůstá vysoká, pokroucená bříza. Mírný větrík povlává s pírkou a tenkými pruhy látek, které jsou na ní zavěšeny. V první rozsoše tří větví je připevněna velká liščí lebka. Zbytek její kostry je rozvěšen po dalších větvích.

„Velká Liško, pramáti a ochránkyně našeho rodu, shlédni milostivě na nás, své děti,“ otočí se stařena a máchne rukou s holí směrem k hloučku, který klečí za ní a čely se dotýká země. „Přimluv se za nás u své matky, Velké Matky, zroditelky nás všech a celého světa,“ vztáhne klebce na stromě ruce. V pravé drží vyřezávanou hůl ozdobenou liščími zuby a spletenými koženými řemínky se sojčími pírkou.

Několik mužů s dřevěnými bubny mezi koleny udeřilo hlasitě do jejich napnutých blan. Chřestěním skořápek vylouskaných ořechů navlečených na tkanicích se k nim připojilo několik starších hochů.

„Velká Matko, přijmi, co ti přinášíme,“ pokývne stařena. Na ta slova se mlčky z davu zvednou tři postavy a chopí se připravených předmětů.

„Dáváme ti obilí, které jsme zaseli a vzešlo z tvého lůna. Dej, ať naše pole opět zezlátnou klasy,“ mladá žena se zrzavými vlasy, oděná v haleně bohatě zdobené vetkanými vzory, přikročí ke kmeni břízy u paty skály. Na řichystané liščí kožešiny položí snop obilí a figurku z pálené hlíny, která znázorňuje tlustou ženu s mohutnými boky. Pak poklekne, uctivě se ukloní, až se čelem dotkne země, a vrátí se mezi ostatní.

„Dáváme ti maso, které naši lovci skolili. Dej, ať je zvěře v našich lesích hojnost a ruce našich mužů jsou vždy silné a neminou.“ Statný muž na pokyn stařeny položí vedle snopu velký kus srnčího. Přidá jasanový šíp s broušeným kamenným hrotem a pazourkový nůž uchycený v jelením parohu zdobeném řezbou stojící laně. I on poklekne s úctou před skaliskem a v duchu vroucně prosí bohyni, aby milostivě přijala obětinu. Nůž pro ni sám pečlivě vyráběl a zdobil několik dní.

Poslední stojí už jen mladá dívka s vlasy černými jako uhel. Lehce se jí chvějí ruce, v nichž drží hliněný džbáněk zdobený příčnými červenými pruhy. Snaží se držet zpříma. Hryže se zuby do dolního rtu, aby ovládla rozrušení. Poprvé jí při obřadu připadla role pomocnice, nerada by něco pokazila. Hledí na vrcholek posvátného skaliska a v duchu se modlí, bezhlesně přitom pohybuje rty.

Najednou se jí zdá, jako by se něco mihlo za vrcholkem skaliska. Nějaká tmavá mžitka. Na prchavý okamžik měla dívka dojem, že zahlédla hlavu ptáka. Ne, nezdálo, na skále se objevil velký černý pták. Podobal se trochu havranovi. *Ne, vypadá jinak než havran, je mnohem větší a má úplně jiný zobák. Co by to tak mohlo být za ptáka? Takového jsem tady ještě neviděla,* dumala v duchu.

Pak jí projede poznání. Zamrazí ji. *Ó Velká liško. To je krkavec!* Pták v tom okamžiku zmizel za skaliskem. *Krkavec. Mrchožrout. To je zlé znamení, prolétlo děvčeti hlavou. Snad se mi to jen zdálo,* utěšuje se.

Jenže pták znovu vykoukne zpoza skaliska a vyskočí na jeho vrcholek. Zapíchne ostrý pohled do očí dívky, kterou z toho až bodne u srdce a chvíli se jí nedostává dechu. Stěží protlačí sevřeným krkem polknutí. Krkavec pootevře zobák, jako by se jí i celému shromáždění dole chtěl vysmát. Skřek mu však z hrdla nevyjde. Namísto toho roztáhne křídla a zamává jimi. Poprvé. Podruhé. Potřetí.

„Dáváme ti mléko našich krav. Dej, ať prospívají, jsou tučné, rodí zdravá telata a mají vemena vždy nalitá mlékem,“ kývne stařena na tmavovlasou dívku. Ta však jako uhranutá zírá někam za skálu, aniž by si všimla, že přišla její chvíle.